

Dine socialsikringsrettigheder

i Danmark

Et solidarisk Europa

Europa-Kommissionen

Oplysningerne i denne vejledning er udformet og opdateret i tæt samarbejde med de nationale repræsentanter, der er tilknyttet MISSOC (Mutual Information System on Social Protection). Flere oplysninger om MISSOC findes på: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=da&catId=815>.

Denne vejledning indeholder en generel beskrivelse af de sociale sikringsordninger i de respektive lande. Du kan få nærmere oplysninger i andre MISSOC-publikationer, som alle er tilgængelige via ovennævnte link. Du kan også kontakte de kompetente myndigheder og institutioner, der er nævnt i bilag I til denne vejledning.

Hverken Europa-Kommissionen eller personer, der handler på Kommissionens vegne, kan drages til ansvar for brugen af oplysninger i dette dokument.

Indholdsfortegnelse

Kapitel I: Indledning, tilrettelæggelse og finansiering	5
Indledning.....	5
Tilrettelæggelse af den sociale beskyttelse.....	5
Finansiering.....	6
Din ret til sociale sikringsydelser, når du flytter inden for Europa	6
Kapitel II: Sygehjælp.....	7
Hvornår har du ret til sygehjælp?	7
Hvad dækker ordningen?	7
Hvordan får du adgang til sygehjælp?.....	8
Din ret til sundhedsydelser, når du flytter inden for Europa	8
Kapitel III: Kontantydelse ved sygdom – sygedagpenge	9
Hvornår har du ret til sygedagpenge?	9
Hvad dækker ordningen?	9
Hvordan får du adgang til sygedagpenge?.....	10
Din ret til sygedagpenge, når du flytter inden for Europa.....	10
Kapitel IV: Ydelser ved barsel.....	12
Hvornår har du ret til barselsydelser?	12
Hvad dækker ordningen?	12
Hvordan får du adgang til barselsydelser?.....	13
Din ret til barselsydelser, når du flytter inden for Europa	13
Kapitel V: Ydelser ved invaliditet.....	14
Hvornår har du ret til invaliditetsydelser?	14
Hvad dækker ordningen?	14
Hvordan får du adgang til invaliditetsydelser?	14
Din ret til invaliditetsydelser, når du flytter inden for Europa	15
Kapitel VI: Alderspension og -ydelser.....	16
Hvornår har du ret til aldersydelser?.....	16
Hvad dækker ordningen?	16
Hvordan får du adgang til aldersydelser?	17
Din ret til aldersydelser, når du flytter inden for Europa	17
Kapitel VII: Efterladteydelser	19

Hvornår har du ret til efterladteydelse?	19
Hvad dækker ordningen?	19
Hvordan får du adgang til efterladteydelse?	19
Din ret til efterladteydelse, når du flytter inden for Europa	19
Kapitel VIII: Ydelser ved arbejdsulykker og erhvervssygdomme	21
Hvornår har du ret til ydelser ved arbejdsulykker og erhvervssygdomme?	21
Hvad dækker ordningen?	21
Hvordan får du adgang til ydelser ved arbejdsulykker og erhvervssygdomme?	22
Din ret til ydelser ved arbejdsulykker og erhvervssygdomme, når du flytter inden for Europa	22
Kapitel IX: Familieydelse	24
Hvornår har du ret til familieydelse?	24
Hvad dækker ordningen?	24
Hvordan får du adgang til familieydelse?	25
Din ret til familieydelse, når du flytter inden for Europa	25
Kapitel X: Arbejdsløshed	26
Hvornår har du ret til arbejdsløshedsunderstøttelse?	26
Hvad dækker ordningen?	27
Hvordan får du adgang til arbejdsløshedsunderstøttelse?	27
Din ret til arbejdsløshedsunderstøttelse, når du flytter inden for Europa	27
Kapitel XI: Forsørgelsehjælp	29
Hvornår har du ret til forsørgelsehjælp?	29
Hvad dækker ordningen?	29
Hvordan får du adgang til forsørgelsehjælp?	30
Din ret til forsørgelsehjælp, når du flytter inden for Europa	30
Kapitel XII: Langtidspleje	31
Hvornår har du ret til langtidspleje?	31
Hvad dækker ordningen?	31
Hvordan får du adgang til langtidspleje?	31
Din ret til langtidspleje, når du flytter inden for Europa	31
Bilag I: Kontaktoplysninger for institutioner og relevante internetsider	32
Bilag II: Særlige ikke-bidragspligtige ydelser	34

Kapitel I: Indledning, tilrettelæggelse og finansiering

Indledning

De sociale sikringsydelser i Danmark omfatter:

- sygesikringsydelser, sygehusbehandling, fødselshjælp, syge- og barseldagpenge og revalideringshjælp
- ydelser ved arbejdsulykker og erhvervssygdomme
- begravelseshjælp
- invalidepension
- folkepension og tillægspension
- arbejdsløshedsydelser
- familieydelser.

Da de fleste af de sociale sikringsgrene er obligatoriske, kræves der ingen formaliteter for at blive dækket af ordningerne. En undtagelse er arbejdsløshedsforsikringen.

Tilrettelæggelse af den sociale beskyttelse

Pensionsordninger

Alle danske statsborgere, der bor i Danmark, har ret til førtidspension, hvis de bliver invalide, før de fylder 65 år. Pensionssystemet (de sociale pensioner) forvaltes af kommunerne. Beskæftigelsesministeriet fører tilsyn med reglernes gennemførelse, men har ikke ret til at gribe ind i enkeltsager.

Lønmodtagere, der arbejder i mindst ni timer om ugen, modtager et tillæg til den sociale pension gennem ATP-ordningen (Arbejdsmarkedets Tillægspension).

Arbejdsløshedsforsikringen, delpensionen og efterlønnen er ordninger, der slår bro mellem arbejdslivet og pensionisttilværelsen. De administreres af Beskæftigelsesministeriet.

Sygesikring

Sygesikringen, der gælder for hele befolkningen, forvaltes og finansieres af de regionale og kommunale myndigheder. Indenrigs- og Sundhedsministeriet er ansvarligt for sygesikringsordningen. Alle, der bor i Danmark, er dækket af ordningen. Sygedagpenge udbetales af kommunen (efter Beskæftigelsesministeriets retningslinjer).

Familieydelser

De almindelige familieydelser og en række andre familieydelser administreres af de lokale myndigheder (efter Skatteministeriets og Socialministeriets retningslinjer). Barseldagpenge udbetales af kommunen (efter Beskæftigelsesministeriets retningslinjer).

Arbejdsløshedsforsikring

Arbejdsløshedsforsikringen er frivillig. Der findes arbejdsløshedsforsikringer inden for forskellige brancher. To forsikringsordninger er forbeholdt selvstændige erhvervsdrivende. De forsikrede indbetaler bidrag til forsikringerne. Disse bidrag og de bidrag, som lønmodtagere og selvstændige erhvervsdrivende indbetaler til Arbejdsmarkedetsfondens,

dækker en del af statens udgifter til arbejdsløshedsforsikringen og efterlønsordningen. Beskæftigelsesministeriet er ansvarligt for arbejdsløshedsforsikringen.

Finansiering

De danske sociale sikringsydelser er som hovedregel finansieret over skatterne (skatter til staten og kommuner).

I 1994 blev der imidlertid indført et generelt socialsikringsbidrag, arbejdsmarkedsbidraget, som bl.a. skal finansiere statens udgifter til dagpenge ved sygdom, barsel og arbejdsløshed samt til førtidspension og revalidering.

Arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende betaler bidrag til de oprindeligt tre arbejdsmarkedsfonde, der i 1999 blev samlet til en fond, Arbejdsmarkedsfonden.

Bidraget udgør 8 % af bruttolønnen for lønmodtagere og 8 % af overskuddet af selvstændig erhvervsvirksomhed for selvstændige erhvervsdrivende.

Arbejdsgiverne opkræver arbejdstagernes bidrag og overfører dem (sammen med den tilbageholdte kildeskat) til skattemyndighederne.

Bidragsbetalingen til Arbejdsmarkedsfonden udgør ikke et egentligt socialt bidrag, men en finansiering af ydelser, der tidligere blev finansieret over skatterne.

Din ret til sociale sikringsydelser, når du flytter inden for Europa

De sociale sikringsordninger er forskellige i de europæiske lande, og derfor er der fastlagt EU-bestemmelser for at koordinere dem. Fælles regler, som sikrer adgang til sociale ydelser, er vigtige for at undgå, at europæiske arbejdstagere og andre forsikrede personer stilles i en ufordelagtig situation, når de udøver deres ret til fri bevægelighed. Disse regler er baseret på fire principper.

- Når du flytter inden for Europa, er du altid forsikret i henhold til lovgivningen i én medlemsstat: Hvis du er i beskæftigelse, er det generelt det land, du arbejder i. Hvis du ikke er i beskæftigelse, er det det land, hvor du er bosiddende.
- Princippet om ligebehandling sikrer, at du får de samme rettigheder og forpligtelser som statsborgerne i det land, hvor du er forsikret.
- Der kan om nødvendigt tages hensyn til forsikringsperioder, der er tilbagelagt i andre EU-lande, ved tildelingen af en ydelse.
- Kontantydelse kan "eksporteres", hvis du bor i et andet land end det, hvor du er forsikret.

EU-bestemmelserne om koordinering af de sociale sikringsordninger gælder i de 27 EU-medlemsstater, Norge, Island, Liechtenstein (EØS) og Schweiz (31 lande i alt).

Generelle oplysninger om EU-bestemmelserne gives ved slutningen af hvert kapitel. Yderligere oplysninger om koordinering af socialsikringsrettigheder i forbindelse med flytning eller rejse i EU, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz findes på: <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Kapitel II: Sygehjælp

Hvornår har du ret til sygehjælp?

Alle, der har bopæl i Danmark, har ret til sygehusbehandling, fødselshjælp og ydelser fra sygesikringen.

Når du flytter til Danmark, skal du registreres i folkeregisteret i din bopælskommune. Samtidig optages du i sygesikringen. Du får ret til lægehjælp og får tilsendt et sygesikringsbevis.

Hvad dækker ordningen?

Ydelser, der dækkes af sygesikringen

Du har ret til følgende:

- lægehjælp hos din egen alment praktiserende læge
- speciallægehjælp efter henvisning fra din egen læge
- visse tandlægeydelser
- fysioterapi efter lægehenvi sning
- behandling hos kiropraktor
- fodterapi til visse patientgrupper efter lægehenvi sning
- psykologhjælp til visse patientgrupper efter lægehenvi sning
- medicin
- lægeordnede ernæringspræparater.

Lægehjælp og speciallægehjælp er gratis for personer i gruppe 1.

Sygesikringen yder et tilskud på mellem 35 og 65 % til de øvrige sygesikringsydelser efter de takster, der er fastsat i overenskomsterne mellem sygesikringen og behandlernes organisationer.

Medicintilskuddets størrelse afhænger af dine samlede årlige udgifter til tilskudsberettiget medicin. Der er ikke noget tilskud, hvis de samlede årlige udgifter er under 850 DKK (114 EUR). Tilskuddet stiger trinvis således: 50 % for medicinudgifter mellem 850 DKK (114 EUR) og 1 385 DKK (186 EUR), 75 % for udgifter mellem 1 385 DKK (186 EUR) og 2 990 DKK (401 EUR) og 85 % for udgifter over 2 990 DKK (401 EUR).

Børn under 18 år modtager altid mindst 50 % i tilskud til tilskudsberettiget medicin.

Sygehusbehandling

Hvis du har behov for behandling på sygehus, kan du frit vælge mellem alle offentlige sygehuse i hele landet, der varetager den pågældende behandling. Behandlingen er gratis. I de fleste tilfælde kræver en indlæggelse på sygehus en henvisning fra en læge, medmindre der er tale om en ulykke eller akut sygdom.

Du har ret til gratis forebyggende helbredsundersøgelser hos læge og jordemoder i forbindelse med graviditet og fødsel. Fødsel på sygehus eller en anden offentlig institution og jordemoderhjælp ved fødsel i hjemmet er gratis.

Hvordan får du adgang til sygehjælp?

Du bestemmer selv, om du vil være sikret i gruppe 1 eller gruppe 2, og du kan en gang om året skifte sikringsgruppe.

Hvis du vælger at være sikret i gruppe 1, skal du tilknyttes en bestemt praktiserende læge, der har overenskomst med sygesikringen. Hvis du får brug for behandling hos speciallæge mv., skal du normalt have en henvisning fra din læge.

Som gruppe 2-sikret kan du frit vælge læge og speciallæge. De modtager et tilskud fra sygesikringen, der svarer til sygesikringens udgift for en tilsvarende behandling af en gruppe 1-sikret patient. Lægen fastsætter selv sit honorar.

Børn under 16 år har samme læge og sikringsform som forældrene eller værgeren.

Klager

Hvis du er utilfreds med en afgørelse, kan du indgive en klage inden for en frist på 4 uger, efter at du har fået meddelelse om afgørelsen.

Kommunens afgørelser om sygesikring kan indbringes for Det sociale nævn.

Kommunens afgørelser om sygesikring, sygehusbehandling og fødselshjælp kan indbringes for *Ankestyrelsen*.

Din ret til sundhedsydelser, når du flytter inden for Europa

Hvis du opholder dig eller bor i et andet land i EU, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz, kan du og din familie få adgang til de offentlige sundhedsydelser, der tilbydes i det pågældende land. Det betyder ikke nødvendigvis, at behandling er gratis. Det afhænger af de nationale regler.

Hvis du planlægger et midlertidigt ophold (ferie, forretningsrejse osv.) i et andet EU-land, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz, skal du ansøge om et europæisk sygesikringskort (EHIC) inden afrejse. Du kan få flere oplysninger om det europæiske sygesikringskort, og hvordan du ansøger om et kort på: <http://ehic.europa.eu>.

Hvis du planlægger at flytte permanent til et andet EU-land, kan du få flere oplysninger om dine rettigheder i forbindelse med sygehjælp på <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Kapitel III: Kontantydelse ved sygdom – sygedagpenge

Hvornår har du ret til sygedagpenge?

Sygedagpenge har til formål at opveje tabet af erhvervsindtægt som følge af fravær på grund af sygdom.

Det betyder, at alle, der har en løn, en indtægt, der erstatter en lønindtægt (f.eks. arbejdsløshedsdagpenge), eller en anden erhvervsindtægt, som i væsentlig grad skyldes deres personlige arbejde, har ret til dagpenge i tilfælde af sygdom. Det er normalt en betingelse, at indtægten er skattepligtig i Danmark.

Betingelser, der skal opfyldes:

For at få ret til sygedagpenge skal du være uarbejdsdygtig på grund af sygdom. Du skal også opfylde en arbejdsmæssig betingelse.

De arbejdstagere, der ikke får fuld løn under sygdom, har ret til sygedagpenge, som betales af arbejdsgiveren fra den første sygedag, på betingelse af at de har været beskæftiget hos den pågældende arbejdsgiver i 8 uger før sygefraværet og i mindst 74 timer i løbet af den periode. Du har ret til dagpenge fra arbejdsgiveren i de første to ugers sygdomsperiode.

Hvis uarbejdsdygtigheden varer mere end to uger, eller hvis du ved sygdommens opståen ikke har ret til arbejdsgiverbetalte sygedagpenge, kan du bede om sygedagpenge fra kommunen på betingelse af, at du har haft forbindelse til arbejdsmarkedet i 13 uger før sygdommens opståen og i løbet af den periode har arbejdet mindst 120 timer.

Du har også ret til sygedagpenge, hvis du er medlem af en arbejdsløshedskasse og har ret til ydelser, hvis du i løbet af den seneste måned har afsluttet en erhvervsuddannelse af mindst 18 måneders varighed, eller hvis du er elev i lønnet praktik.

Selvstændige erhvervsdrivende har ret til sygedagpenge fra kommunen efter to ugers sygdom, forudsat at de har drevet virksomhed i væsentligt omfang i mindst 6 måneder inden for det sidste år, heraf 1 måned umiddelbart forud for sygefraværet. Der skal fremsættes en skriftlig anmodning om sygedagpenge senest en uge efter de to første ugers sygdom.

Der findes endvidere en forsikringsordning for selvstændige erhvervsdrivende. Det er en frivillig ordning, som giver selvstændige mulighed for at få sygedagpenge i de to første uger af sygdomsperioden.

Forældre, der har et alvorligt sygt barn på under 14 år, har ret til dagpenge, som om de selv var syge.

Hvad dækker ordningen?

Ydelsernes størrelse

Dagpenge beregnes på grundlag af den timeindtægt, som lønmodtageren ville have været berettiget til under sygefraværet. Hvis du er selvstændig erhvervsdrivende, beregnes dagpengene på grundlag af arbejdsfortjenesten af selvstændig virksomhed.

Ydelserne beløber sig til højst 3 760 DKK (504 EUR) om ugen (for 2011). Den maksimale ydelse pr. time svarer til ovennævnte maksimale beløb divideret med det normale antal ugentlige arbejdstimer i henhold til de kollektive overenskomster (37 timer), dvs. 102 DKK (14 EUR). Dagpengene udbetales hver uge.

Arbejdstagere, der er delvist uarbejdsdygtige på grund af sygdom, kan få bevilget nedsatte sygedagpenge. De får udbetalt dagpenge for de timer om ugen, de ikke arbejder som følge af deres sygdom.

Værdigheden af dagpengeydelse og opfølgning

Udbetaling af dagpenge ophører, når der er udbetalt dagpenge (eller den syge arbejder har fået løn) for mere end 52 uger i de foregående 18 måneder. Heri medregnes dog ikke den del af de første to uger af en sygefraværsperiode, hvor der er udbetalt dagpenge (eller løn), og perioder, hvor der er udbetalt dagpenge (eller løn) i forbindelse med graviditet, fødsel eller adoption. Der er forskellige muligheder for forlængelse af dagpengeperioden ud over de 52 uger.

Kommunen skal følge op på den syges sag for at sikre, at den pågældende bevarer sin tilknytning til arbejdsmarkedet. Den skal senest 8 uger efter fraværets begyndelse vurdere den pågældendes sag og derefter tage sagen op mindst hver 8. uge. Den første gang træffes der beslutning om udarbejdelse af en opfølgingsplan. Planen skal være udarbejdet senest umiddelbart efter den anden opfølgings samtale, dvs. senest efter 2x8 ugers sygefravær.

Personer, der oppebærer social pension, eller som på grund af svigtende helbred kunne have opnået en sådan pension, og personer, der er fyldt 65 år, har kun ret til dagpenge i en periode på 13 uger inden for 12 måneder.

Hvordan får du adgang til sygedagpenge?

Du skal hurtigst muligt anmelde sygdomstilfældet til arbejdsgiveren. Hvis du gør det for sent, bortfalder retten til dagpenge indtil meddelelsen. Arbejdsgiveren kan forlange, at du inden for en rimelig frist ved en skriftlig erklæring eller på anden vis dokumenterer, at fraværet skyldes sygdom. Arbejdsgiveren kan også forlange en lægeerklæring, hvis det skønnes nødvendigt. Hvis du ikke forelægger den ønskede dokumentation, fortaber du normalt retten til dagpenge.

Hvis du har ret til dagpenge fra kommunen, skal du senest en uge efter første fraværsdag indsende en meddelelse om din sygdom med en skriftlig anmodning. Hvis din arbejdsgiver udbetaler dagpenge, skal meddelelsen til kommunen finde sted senest en uge efter ophøret af udbetalingen fra arbejdsgiveren. Kommunen kan forlange en lægeerklæring, hvis den skønner det nødvendigt. Hvis du ikke forelægger den ønskede dokumentation, fortaber du normalt retten til dagpenge.

Såfremt en arbejdsgiver ikke udbetaler sygedagpenge, og kommunen finder det uberettiget, betaler kommunen forskud på dagpengene.

Din ret til sygedagpenge, når du flytter inden for Europa

Sygedagpenge (dvs. ydelser, der normalt har til formål at kompensere for en indkomst, som mistes på grund af sygdom) udbetales som hovedregel altid i overensstemmelse med lovgivningen i det land, hvor du er forsikret, uanset hvor du bor eller opholder dig.*

* Visse særlige ikke-bidragspligtige kontant ydelser udbetales alene i det land, hvor den berettigede bor, og kan derfor ikke "eksporteres". Disse ydelser er anført i bilag II sidst i denne vejledning.

Når du flytter til et andet land i EU, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz, og du skal opfylde visse betingelser for at være berettiget til sygedagpenge, skal den kompetente institution (dvs. institutionen i det land, du er forsikret i) medregne dine forsikrings-, opholds- eller beskæftigelsesperioder efter lovgivningen i et af ovennævnte lande. Det garanterer, at borgerne ikke mister deres sygeforsikringsdækning, når de skifter beskæftigelse og flytter til et andet land.

Du kan få flere oplysninger om koordinering af socialsikringsrettigheder i forbindelse med flytning eller rejse på <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Kapitel IV: Ydelser ved barsel

Hvornår har du ret til barselsydelser?

Alle kvinder, der har boet i Danmark i mindst seks uger, har ret til naturalydelser (sygebehandling).

Kontantydelse gives til lønmodtagere og selvstændige erhvervsdrivende, herunder medhjælpende ægtefæller. En kvinde, som har været beskæftiget de sidste 13 uger før barselsorloven, og som har arbejdet i mindst 120 timer i denne periode, eller som opfylder beskæftigelseskravet for selvstændige, har ret til dagpenge på grund af graviditet og fødsel eller adoption.

Hvad dækker ordningen?

Naturalydelser

Kvinder med bopæl i Danmark har ret til gratis fødselshjælp. Hjælpen omfatter forebyggende undersøgelser, gratis befordring i forbindelse med undersøgelser og fødsel, indlæggelse på sygehus eller jordemoderhjælp ved fødsel i hjemmet.

Kontantydelse

Der udbetales dagpenge ved barsel og adoption.

Dagpenge kan udbetales til moderen fra 4 uger før det forventede fødselstidspunkt og udbetales efter fødslen i 46 uger, hvoraf de sidste 32 uger kan deles mellem forældrene. Hvis en af forældrene genoptager arbejdet på nedsat tid, forlænges den periode, hvor der udbetales dagpenge, tilsvarende. Forældrene kan vælge at forlænge orloven til 40 eller 46 uger (efter de 14 uger), men modtager i så fald ikke mere i dagpenge, end der gives for 32 uger. Faderen har uafhængigt heraf ret til dagpenge i to uger inden for de første 14 uger efter fødslen.

Adoptionssøgende kan ligeledes få dagpenge i 46 uger efter barnets modtagelse i hjemmet.

Forældre i beskæftigelse kan udsætte en del af deres orlov. Den udskudte orlov skal afholdes, inden barnet fylder ni år.

Beløb

Dagpenge ved fødsel beregnes for lønmodtagere ud fra den pågældendes timeløn og antallet af arbejdstimer. Dagpengene udgør højst 3 760 DKK (504 EUR) pr. uge eller 102 DKK (14 EUR) pr. time (37 timer om ugen). Er man selvstændig erhvervsdrivende, beregnes dagpenge ved fødsel ud fra overskuddet af den selvstændige erhvervsvirksomhed. Beløbsgrænserne er de samme som for lønmodtagere.

Ferieydelse

Kvinder, der ikke har ret til fuld løn under barselsorloven, og som ikke er arbejdsløshedsforsikret, optjener en ferieydelse i orlovsperioden. Ferieydelsen udbetales i det efterfølgende ferieår, der går fra den 1. maj til den 30. april. Man optjener kun ferieydelse, hvis man har været i arbejde i 12 måneder inden fødslen. Ferieydelsen svarer til barselsdagpengene.

Hvordan får du adgang til barselsydelse?

Ansøgning om dagpenge ved fødsel eller adoption skal indgives til kommunen inden otte uger efter barnets fødsel eller ankomst i familien. Arbejdsgiveren betaler dagpenge under fravær på grund af forebyggende graviditetsundersøgelser.

Din ret til barselsydelse, når du flytter inden for Europa

Koordineringsbestemmelserne omhandler barselsydelse og ligestillede ydelser ved faderskab. Når du skal opfylde visse betingelser for at være berettiget til ydelser, skal den kompetente institution (dvs. institutionen i det land, du er forsikret i) medregne dine forsikrings-, opholds- eller beskæftigelsesperioder efter lovgivningen i et andet EU-land, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz.

Kontantydelse (dvs. ydelser, der har til formål at kompensere for en mistet indkomst) udbetales som hovedregel altid i overensstemmelse med lovgivningen i det land, hvor du er forsikret, uanset hvor du bor eller opholder dig.* Naturalydelse (dvs. lægehjælp, medicin og sygehusindlæggelse) leveres i henhold til lovgivningen i dit bopælsland på samme måde, som hvis du var forsikret der.

Du kan få flere oplysninger om koordinering af socialsikringsrettigheder i forbindelse med flytning eller rejse på <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

---

* Visse særlige ikke-bidragspligtige kontantydelse udbetales alene i det land, hvor den berettigede bor, og kan derfor ikke "eksporteres". Disse ydelser er anført i bilag II sidst i denne vejledning.

Kapitel V: Ydelser ved invaliditet

Hvornår har du ret til invaliditetsydelser?

Personer, hvis erhvervsevne er nedsat, således at de ikke kan forsørge sig selv ved erhvervsmæssig beskæftigelse, har uanset deres støttemuligheder i henhold til sociallovgivningen (f.eks. støttet beskæftigelse) ret til førtidspension.

Ret til pension i Danmark har:

- danske statsborgere
- personer, der er dækket af forordning (EF) nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger
- andre udlændinge efter 10 års fast bopæl i Danmark.

Det er en betingelse for ret til pension, at du har haft bopæl i Danmark i mindst tre år mellem det fyldte 15. år og det tidspunkt, hvor du ansøger om pension.

Hvad dækker ordningen?

Der er forskellige pensionsbeløb for enlige og andre pensionister. Det afhænger både af den pågældendes egen indtægt og hans/hendes eventuelle ægtefælle/samlevers indtægt. Pensionen beregnes ikke ud fra den tidligere indkomst.

Ved kortere bopælstid fastsættes pensionen efter forholdet mellem bopælstiden og 4/5 af tiden fra det fyldte 15. år til det tidspunkt, hvorfra pensionen ydes.

Førtidspensionen bortfalder, når pensionisten fylder 65 (67) år og automatisk overgår til folkepension (se [kapitel VI](#)). Brøkdelen af den fulde folkepension, der udbetales, svarer til brøkdelen af den fulde førtidspension, der var bevilget.

Pensionen udbetales månedsvis bagud. Førtidspension kan tidligst udbetales fra den første i måneden, efter at der er truffet afgørelse om pension, dog senest med virkning fra den 1. i måneden, efter at der er forløbet 3 måneder fra behandlingen af pensionssagen er påbegyndt.

Det er desuden muligt at få tildelt en merudgiftsydelse til dækning af de merudgifter, der er forbundet med et handicap. Der kan f.eks. være tale om udgifter til aflønning af hjælpere og udgifter til varme, medicin og særlige hjælpemidler. Beløbet fastsættes individuelt ud fra de forventede udgifter.

Hvordan får du adgang til invaliditetsydelser?

Du skal indgive ansøgning til den kommune, hvor du bor. Kommunen kan forlange en lægeerklæring, som lægen udfylder på en særlig blanket. Lægeerklæringen betales af kommunen.

Når kommunen modtager en ansøgning om førtidspension, skal den overveje alle andre muligheder for bevilling af hjælp, der findes i sociallovgivningen.

Den beslutter at behandle sagen som en førtidspensionssag, når det er dokumenteret, eller når det på grund af særlige omstændigheder er helt indlysende, at din erhvervsevne

ikke kan forbedres gennem foranstaltninger som aktivering, revalidering, behandling eller andet.

Klager

Hvis du er utilfreds med kommunens afgørelse vedrørende retten til pension, kan du klage til Beskæftigelsesankenævnet.

Klagefristen er 4 uger.

Din ret til invaliditetsydelse, når du flytter inden for Europa

Den kompetente institution i det land, hvor du søger om invalidepension, vil medregne de forsikrings- eller opholdsperioder, som du har tilbagelagt efter lovgivningen i et andet EU-land, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz, hvis dette er nødvendigt for retten til invaliditetsydelse.

Invaliditetsydelse udbetales, uanset hvor du bor eller opholder dig i EU, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz.* De nødvendige administrative kontroller og helbredsundersøgelser gennemføres normalt af den kompetente institution i det land, hvor du er bosiddende. Under visse omstændigheder kræves det, at du vender tilbage til det land, der udbetaler din pension, for at lade dig undersøge, hvis dit helbred tillader det.

Hvert land anvender sine nationale kriterier ved bestemmelse af invaliditetsgraden. Visse lande vil derfor f.eks. afgøre, at en person har en invaliditetsgrad på 70 %, mens andre lande slet ikke betragter den pågældende som invalid i henhold til deres lovgivning. Det skyldes, at de nationale sociale sikringsordninger ikke er harmoniseret, men kun koordineret i henhold til EU-bestemmelserne.

Du kan få flere oplysninger om koordinering af socialsikringsrettigheder i forbindelse med flytning eller rejse på <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

---

* Visse særlige ikke-bidragspligtige kontantydelse udbetales alene i det land, hvor den berettigede bor, og kan derfor ikke "eksporteres". Disse ydelser er anført i bilag II sidst i denne vejledning.

Kapitel VI: Alderspension og -ydelse

Hvornår har du ret til aldersydelse?

I princippet har alle, der bor i Danmark, ret til folkepension (social pension), når de fylder 65 år. For personer, der er fyldt 60 år inden den 1. juli 1999, er pensionsalderen 67 år.

Der findes endvidere en tvungen tillægspensionsordning (ATP).

Folkepension

Ret til folkepension i Danmark har:

- danske statsborgere
- personer, der er dækket af forordning (EF) nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger
- andre udlændinge efter 10 års fast bopæl i Danmark.

Det er en betingelse for ret til pension, at du har haft bopæl i Danmark i mindst tre år mellem det fyldte 15. år og det fyldte 65. (67.) år. Ret til fuld folkepension opnås efter 40 års bopæl i Danmark mellem det fyldte 15. og det fyldte 65. (67.) år. Ved kortere bopælstid opnås ret til en pension svarende til 1/40 af fuld pension for hvert års bopæl i Danmark mellem det fyldte 15. og det fyldte 65. (67.) år

Tillægspension

Alle lønmodtagere over 16 år, der er beskæftiget i Danmark, er omfattet af ATP-ordningen, forudsat at de arbejder mindst ni timer om ugen. Lønmodtagere, der overgår til selvstændig erhvervsvirksomhed, kan på visse betingelser bevare medlemskabet. Sådanne medlemmer betaler selv det samlede bidrag. Arbejdsgivere og lønmodtagere betaler i fællesskab bidrag til tillægspensionsordningen. Arbejdsgiveren betaler to tredjedele af bidraget og arbejdstageren en tredjedel. Arbejdsgiveren er ansvarlig for indbetaling af arbejdstagerens bidrag.

For medlemmer, der ikke er fuldtidsbeskæftigede, betales der enten to tredjedele, en tredjedel eller intet bidrag.

Der betales også bidrag for personer, som modtager arbejdsløshedsunderstøttelse, syge- eller barseldagpenge, førtidspension (tildelt efter 2002), uddannelsesydelse, VEU-godtgørelse, ledighedsydelse, aktiveringsydelse, kontanthjælp, ydelse for tabt arbejdsfortjeneste ved pasning af et handicappet barn osv.

Personer, der modtager delpension, fleksydelse og efterløn, har mulighed for at bidrage til ATP-ordningen, hvis de ønsker det. Førtidspensionister, der har fået tildelt pensionen før 2003, kan også bidrage til ordningen på frivillig basis. Medlemmer på frivillig basis indbetaler normalt halvdelen af bidraget selv.

Hvad dækker ordningen?

Folkepension

Folkepensionen består af et grundbeløb og et pensionstillæg. Grundbeløbet indtægtsreguleres efter pensionistens indtægt ved personligt arbejde. Pensionstillægget

reguleres efter pensionistens og den eventuelle ægtefælles/samlevers samlede indtægter.

Ved opsat pension forhøjes pensionsbeløbet med en procentdel, der beregnes efter aktuariske principper, i forhold til hvor længe pensionen udskydes. Det er ikke muligt at gå på pension, før man er fyldt 65 år.

Pensionen udbetales månedsvis bagud. Pensionen kan tidligst udbetales fra den første i måneden efter ansøgningens indgivelse. Pension udbetales normalt kun til pensionister med bopæl i Danmark eller en anden EU-medlemsstat.

Det er muligt at søge om helbredstillæg og varmetillæg. Pensionister, der er særligt vanskeligst stillet økonomisk, kan tildeles et personligt tillæg.

Tillægspension

ATP yder en livslang alderspension på anmodning fra det 65. år. Ydelsernes størrelse afhænger af medlemmets anciennitet i ordningen og bidragenes størrelse. Alderspensionen ydes normalt som en løbende ydelse, men mindre pensioner kan udbetales som en engangsydelse.

Hvis du først søger om ATP-pension, efter at du er fyldt 65 år, forhøjes pensionen med ca. 5-8 % for hvert år, du udskyder den, indtil du fylder 75 år. Det er ikke muligt at gå på pension, før man er fyldt 65 år.

Hvordan får du adgang til aldersydelse?

Folkepension

Din kommune giver dig besked om, at du kan søge om folkepension, når du nærmer dig pensionsalderen. Du behøver ikke at anvende et bestemt ansøgningsskema.

Personer, der bor i udlandet, får ingen påmindelse og skal selv henvende sig til Pensionsstyrelsen.

Hvis du er utilfreds med kommunens afgørelse vedrørende retten til pension, kan du klage til vedkommende sociale nævn. Klagefristen er 4 uger.

Tillægspension

De berettigede får normalt udbetalt deres ATP automatisk. Personer bosat i udlandet skal dog selv kontakte ATP. Ansøgningen sendes til den adresse, der er anført i [bilag I](#) (se Arbejdsmarkedets Tillægspension).

Tillægspensionen udbetales normalt månedsvis forud til din konto i en bank eller sparekasse.

Hvis du er utilfreds med en afgørelse, der er truffet af Arbejdsmarkedets Tillægspension vedrørende medlemskab, bidrag eller pensionsret, kan du inden for en frist på fire uger indbringe afgørelsen for Ankenævnet for Arbejdsmarkedets Tillægspension.

Din ret til aldersydelse, når du flytter inden for Europa

EU-bestemmelserne vedrørende alderspensioner vedrører kun statslige pensionsordninger og ikke virksomhedsordninger, arbejdsmarkedsordninger eller private ordninger. De garanterer, at:

- I hvert EU-land (samt Island, Liechtenstein, Norge og Schweiz), hvor du har været forsikret, bevares din forsikring, indtil du når pensionsalderen i det pågældende land.
- Hvert EU-land (samt Island, Liechtenstein, Norge og Schweiz), hvor du har været forsikret, udbetaler alderspension, når du når pensionsalderen. Det beløb, du modtager fra hvert af landene, afhænger af din forsikringsanciennitet i det enkelte land.
- Din pension udbetales i det land, hvor du bor inden for EU (samt Island, Liechtenstein, Norge og Schweiz).*

Du skal indgive din ansøgning til pensionsforsikringsmyndigheden i det EU-land (eller Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz), hvor du bor, medmindre du aldrig har arbejdet der. Hvis det er tilfældet, skal du indgive ansøgningen til det land, hvor du sidst var beskæftiget.

Du kan få flere oplysninger om koordinering af socialsikringsrettigheder i forbindelse med flytning eller rejse på <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

---

* Visse særlige ikke-bidragspligtige kontantydelse udbetales alene i det land, hvor den berettigede bor, og kan derfor ikke "eksporteres". Disse ydelser er anført i bilag II sidst i denne vejledning.

Kapitel VII: Efterladte ydelser

Hvornår har du ret til efterladte ydelser?

ATP-ordningens ydelser til efterladte blev ændret i 2002. Den nye ordning gælder for bidrag, der er indbetalt efter den 1. januar 2002.

Efterlevende ægtefæller, samlever og separerede ægtefæller samt børn har ret til ydelser.

Når et medlem dør, har den pågældendes ægtefælle/samlever og børn under 21 år normalt ret til et engangsbeløb fra ATP, forudsat at afdøde har været medlem af den nye ordning i mindst to år og har betalt bidrag svarende til to års fuldtidsarbejde. Samlever skal have registreret sig personligt som sådanne hos ATP før dødsfaldet. Endvidere skal de have haft samme folkeregisteradresse i to år før dødsfaldet.

Der findes ingen social pensionsordning for efterladte.

Hvad dækker ordningen?

Følgende ydelser udbetales efter de nye regler. Alle efterladte, der har ret til ydelser, modtager i princippet et engangsbeløb på 50 000 DKK (6 703 EUR) før skat. Ydelserne til ægtefællen/samleveren afhænger af medlemmets alder ved dødsfaldet. De nedsættes gradvist fra 66 år og bortfalder helt ved 70 år.

Rettigheder efter de gamle regler består, selv om personen var 70 år eller derover ved sin død. Det betyder, at den efterladte ægtefælle altid kan få tildelt et engangsbeløb efter de gamle regler. Såfremt den efterladte har ret til et engangsbeløb efter både den gamle og den nye ordning, udbetales det højeste af de to beløb. De beløb, der tildeles børn efter de gamle regler, udbetales til hvert barn under 18 år og beregnes i hvert enkelt tilfælde.

Andre ydelser omfatter:

- Begravelseshjælp: Ved dødsfald kan sygesikringen udbetale begravelseshjælp, hvis afdøde havde ret til ydelser under sygesikringen. Beløbet (højest 9 450 DKK (1 267 EUR)) afhænger af afdødes familie- og formueforhold. Hvis den afdøde var under 18 år, modtager de efterladte et fast beløb uafhængigt af formuen (7 950 DKK (1 066 EUR)).
- Ægtefæller (og samlever gennem mindst tre år) kan søge om efterlevelseshjælp. Efterlevelseshjælpen er et engangsbeløb, der er afhængigt af den efterladtes indtægt og formue. Det maksimale beløb er på 13 064 DKK (1 751 EUR). Der ydes ikke efterlevelseshjælp, hvis indkomsten er højere end 336 059 DKK (45 052 EUR) om året.
- Hjælp til forsørgelse tildeles efter behov.

Hvordan får du adgang til efterladte ydelser?

Du skal sende en ansøgning til ATP (se bilag I), hvis den afdøde boede eller de efterladte bor i udlandet.

Din ret til efterladte ydelser, når du flytter inden for Europa

Generelt er reglerne vedrørende pensioner til efterlevende ægtefæller eller forældreløse børn og begravelseshjælp de samme som reglerne vedrørende invalide- og alderspensioner (se kapitel V og VI). Efterladte pensioner og begravelseshjælp skal

udbetales uden fradrag, ændring eller afbrydelse, uanset hvor den efterlevende ægtefælle bor i EU, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz.*

Du kan få flere oplysninger om koordinering af socialsikringsrettigheder i forbindelse med flytning eller rejse på <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

---

* Visse særlige ikke-bidragspligtige kontantydelse udbetales alene i det land, hvor den berettigede bor, og kan derfor ikke "eksporteres". Disse ydelser er anført i bilag II sidst i denne vejledning.

Kapitel VIII: Ydelser ved arbejdsulykker og erhvervssygdomme

Hvornår har du ret til ydelser ved arbejdsulykker og erhvervssygdomme?

Loven om arbejdsskadesikring dækker principielt alle personer beskæftiget i Danmark eller på et dansk skib og selvstændige erhvervsdrivende, der har tegnet en forsikring. Arbejdsskadeforsikringen skal tegnes i et statsanerkendt forsikringselskab.

Forsikringen dækker personskader som følge af ulykke eller påvirkning under arbejdet. Ulykken eller påvirkningen skal være pludselig eller strække sig over højst 5 dage. Forsikringen dækker ligeledes en række erhvervssygdomme, som er opført i en særlig fortegnelse, samt skade, som et levendefødt barn har pådraget sig som følge af moderens arbejde under graviditeten eller som følge af skadelig påvirkning af forældrene før befrugtningen. Derimod dækker forsikringen normalt ikke ulykkestilfælde, der indtræffer på vej til eller fra arbejde.

Hvad dækker ordningen?

Ydelserne består i:

- sygebehandling, optræning, hjælpemidler m.m.
- erstatning for tab af erhvervsevne
- godtgørelse for varigt mén
- erstatning for tab af forsørger
- overgangsbetrag ved dødsfald.

Lægebehandling og genoptræning

Tilskud til lægebehandling, som ikke er gratis i det nationale sundhedssystem, ydes i tilfælde, hvor det skønnes nødvendigt for at opnå den bedst mulige helbredelse eller sikre behandlingens resultater. Arbejdsskadestyrelsen beslutter endvidere, om yderligere udgifter er nødvendige til behandling, medicin, hjælpemidler osv. Såfremt den skønner, at disse udgifter er påkrævet i fremtiden, bliver de dækket af et engangsbetrag. Lægebehandling og genoptræning ydes kun, for så vidt den offentlige sygesikring ikke afholder udgifterne hertil, eller ydelserne ikke gives som led i behandlingen på et offentligt sygehus.

Sygedagpenge

Sygedagpenge er ikke omfattet af loven om arbejdsskadesikring. Når der er forløbet et år efter ulykkestilfældet eller sygdommens opståen, skal der så vidt muligt træffes en afgørelse om erstatning for tab af erhvervsevne og for varigt mén.

Erstatning for tab af erhvervsevne

Erstatning for tab af fremtidig erhvervsevne skal kompensere for det indtægtstab, som arbejdsskaden har forvoldt. Indtægtstab er forskellen mellem den indtægt, skadelidte kunne have opnået, hvis skaden ikke var indtruffet, og den indtægt, skadelidte må antages at kunne opnå, når skaden tages i betragtning. Der tilkendes kun erstatning, hvis den pågældende har mistet over 15% af erhvervsevnen. Ved fuldstændigt tab af erhvervsevnen udgør ydelsen 83% af årslønnen, og ved nedsættelse af erhvervsevnen en forholdsmæssig del heraf. Årslønnen kan dog ikke fastsættes højere end 459 000 DKK (61 533 EUR).

Erstatningen tilkendes normalt som en løbende ydelse, men kan omsættes til et kapitalbeløb, hvis tabet af erhvervsevne er mindre end 50 %. I andre tilfælde kan en del af erstatningen efter anmodning omsættes til et kapitalbeløb.

Godtgørelse for varigt mén

Godtgørelsen for varigt mén ydes for de varige ulemper i den daglige livsførelse, som skyldes skadens medicinske følger.

Erstatningen fastsættes ud fra ménets omfang (méngraden) og fastsættes på grundlag af tabelsatser. Erstatning for varigt mén udbetales som en engangsydelse.

Erstatning for tab af forsørger

En ægtefælle eller børn, som har mistet en forsørger, kan få udbetalt erstatning for tab af forsørger. Erstatningen, der fastsættes under hensyn til den efterlattedes muligheder for at forsørge sig selv, ydes i højst 10 år og udgør 30 % af afdødes årsløn. Hvert barn modtager en løbende årlig ydelse på 10 % af afdødes årsløn (20 %, hvis den afdøde var eneforsørger af barnet), indtil barnet fylder 18 år (21 år, hvis barnet er under uddannelse).

Overgangsbeløb ved dødsfald

Formålet med overgangsbeløbet er at dække ægtefællens eller samleverens udgifter i forbindelse med dødsfaldet. Beløbet udbetales som en engangsydelse.

Hvordan får du adgang til ydelser ved arbejdsulykker og erhvervssygdomme?

Arbejdsgiveren skal hurtigst muligt foretage anmeldelse af alle ulykkestilfælde til sit forsikringsselskab eller til Arbejdsskadestyrelsen. Hvis arbejdsgiveren har forsømt anmeldelsespligten, kan den tilskadekomne eller hans/hendes efterladte inden for et år selv rette henvendelse til forsikringsselskabet eller Arbejdsskadestyrelsen. Læger og tandlæger har pligt til hurtigst muligt at anmelde formodede erhvervssygdomme.

Udbetaling af ydelser

Ved ulykkestilfælde udbetales pensioner og engangsbeløb af vedkommendes forsikringsselskab. Ved erhvervssygdomme udbetales de af Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring.

Klager

Arbejdsskadestyrelsen afgør, om der foreligger en arbejdsulykke eller en erhvervssygdom, og om der er krav på erstatning og om dennes størrelse. Hvis du er utilfreds med en afgørelse truffet af Arbejdsskadestyrelsen, kan du indbringe den for Ankestyrelsen inden for en frist på 4 uger efter, at du har fået meddelelse om afgørelsen. Klagefristen forlænges til 6 uger, hvis du opholder dig i Europa uden for Danmark. Kontaktoplysninger for disse institutioner er angivet i [bilag I](#).

Din ret til ydelser ved arbejdsulykker og erhvervssygdomme, når du flytter inden for Europa

EU-bestemmelserne vedrørende ydelser ved arbejdsulykker og erhvervssygdomme svarer næsten til bestemmelserne om sygedagpenge (se kapitel II og III). Hvis du inden for EU, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz bor eller opholder dig i et andet land end det land, hvor du er forsikret mod arbejdsulykker og erhvervssygdomme, har du normalt ret til at modtage sundhedsydelse dér i forbindelse med en arbejdsulykke eller erhvervssygdom.

Kontantydelse udbetales som regel af den institution, du er forsikret hos, selvom du bor eller opholder dig i et andet land.*

Når du skal opfylde visse betingelser for at være berettiget til ydelser i forbindelse med arbejdsulykker eller erhvervssygdomme, skal den institution, hvor du er forsikret, medregne dine forsikrings-, opholds- eller beskæftigelsesperioder efter lovgivningen i et andet EU-land, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz. Det garanterer, at borgerne ikke mister deres forsikringsdækning, når de skifter beskæftigelse og flytter til et andet land.

Du kan få flere oplysninger om koordinering af socialsikringsrettigheder i forbindelse med flytning eller rejse på <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

---

* Visse særlige ikke-bidragspligtige kontantydelse udbetales alene i det land, hvor den berettigede bor, og kan derfor ikke "eksporteres". Disse ydelser er anført i bilag II sidst i denne vejledning.

Kapitel IX: Familieydelse

Hvornår har du ret til familieydelse?

Børnefamilieydelse og børnetilskud

Retten til både børnefamilieydelse og børnetilskud er betinget af, at

- barnet har fast bopæl i Danmark
- barnet ikke har indgået ægteskab
- barnet ikke er anbragt uden for hjemmet efter lov om social service og ikke forsørges af offentlige midler.

Endvidere er retten til børnefamilieydelse betinget af, at indehaveren af forældremyndigheden er fuldt skattepligtig i Danmark.

Retten til børnetilskud er desuden betinget af, at barnet eller den af forældrene, der har forældremyndigheden over barnet, har dansk indfødsret eller har haft fast bopæl i Danmark i det seneste år eller — for så vidt angår retten til særligt børnetilskud — de seneste 3 år.

Børnefamilieydelsen udbetales for alle børn under 18 år. I særlige tilfælde kan du også være berettiget til et eller flere børnetilskud.

Det ordinære børnetilskud ydes til børn af enlige forsørgere og til børn, hvis forældre begge modtager folkepension eller førtidspension. Aldersgrænsen er 18 år. Ekstra børnetilskud ydes til enlige forsørgere, hvis børn får ordinært tilskud. Der udbetales kun ét ekstra børnetilskud pr. forsørger, uanset antallet af børn.

Det særlige børnetilskud ydes i det tilfælde, hvor den ene eller begge forsørgere mangler, eller hvor en af forældrene eller begge forældre modtager folke- eller førtidspension. Det kan kombineres med det ordinære børnetilskud og det ekstra børnetilskud. Aldersgrænsen er 18 år.

Børnetilskud

Kommunerne kan yde tilskud til forældre, der passer deres egne børn i stedet for at benytte en plads i et dagtilbud. Tilskuddet gives til forældre, der har opholdt sig i Danmark i syv ud af de seneste otte år, og som har børn i alderen fra 24 uger til seks år (kommunerne kan fastsætte særlige aldersgrænser).

Hvad dækker ordningen?

Børnefamilieydelse og børnetilskud

Børnefamilieydelsens størrelse afhænger af barnets alder:

- for hvert barn i alderen 0-2 år: 1 416 DKK (190 EUR) pr. måned
- for hvert barn i alderen 3-6 år: 1 121 DKK (150 EUR) pr. måned
- for hvert barn i alderen 7-17 år: 882 DKK (118 EUR) pr. måned.

Maksimal ydelse pr. år: 35 000 DKK (4 692 EUR).

Det ordinære børnetilskud er på 406 DKK (54 EUR) om måneden. Det ekstra børnetilskud er på 413 DKK (55 EUR) om måneden for en husstand (uanset antallet af børn).

Børnetilskud

Tilskuddet til pasning af egne børn kan ikke overstige 85 % af udgifterne til en plads i et kommunalt dagtilbud. Der kan højst udbetales tre tilskud pr. husstand.

Hvordan får du adgang til familieydelse?

Børnefamilieydelse og børnetilskud udbetales kvartalsvis forud. Ydelserne udbetales normalt til barnets mor. Børnefamilieydelse og børnetilskud for børn mellem 15 og 17 år udbetales månedligt forud. Børnefamilieydelsen udbetales af Skat, mens børnetilskuddet udbetales af kommunen.

Børnefamilieydelsen og det særlige børnetilskud udbetales i almindelighed automatisk uden ansøgning. Det ekstra børnetilskud og det ordinære børnetilskud til børn af enlige forsørgere udbetales kun efter ansøgning. Ansøgningen indgives til kommunen.

Klager

Hvis du er utilfreds med en afgørelse om retten til børnefamilieydelse eller børnetilskud, som kommunen har truffet, kan du klage til det sociale nævn, som findes i hvert amt. Spørgsmål om skattepligtsbetingelsen afgøres dog af told- og skatteregionen på det sted, hvor modtageren af ydelsen bor, og denne afgørelse kan påklages til Skat. Klagefristen er i begge tilfælde 4 uger.

Din ret til familieydelse, når du flytter inden for Europa

Familieydelse karakter og størrelse varierer betydeligt fra land til land.* Det er derfor vigtigt, at du ved, hvilket land der er ansvarligt for at tilkende dig disse ydelser, og hvilke betingelser der skal være opfyldt. Du kan få oplysninger om de generelle principper for fastlæggelsen af den gældende lovgivning på <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=849&langId=da>.

Det land, der er ansvarligt for udbetaling af familieydelse, skal medregne forsikringsperioder efter lovgivningen i andre lande i EU, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz, hvis det er nødvendigt for at opfylde betingelserne for at modtage ydelsen.

Hvis en familie er berettiget til ydelser i henhold til lovgivningen i mere end ét land, vil den i princippet modtage det højeste ydelsesbeløb, den er sikret i henhold til lovgivningen i et af disse lande. Familien behandles med andre ord, som om alle de berørte personer var bosiddende og forsikret i landet med den mest gunstige lovgivning.

Familieydelse kan ikke udbetales to gange i samme periode og for det samme familiemedlem. Der er indført prioritetsregler, som gør det muligt at suspendere ydelser fra et land op til det ydelsesbeløb, som er udbetalt af det land, der bærer det primære ansvar for udbetalingen.

Du kan få flere oplysninger om koordinering af socialsikringsrettigheder i forbindelse med flytning eller rejse på <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

---

* Visse særlige ikke-bidragspligtige kontantydelse udbetales alene i det land, hvor den berettigede bor, og kan derfor ikke "eksporteres". Disse ydelser er anført i bilag II sidst i denne vejledning.

Kapitel X: Arbejdsløshed

Hvornår har du ret til arbejdsløshedsunderstøttelse?

I modsætning til alle andre former for social sikring er arbejdsløshedsforsikringen frivillig. Arbejdsløsheds-kasserne var oprindeligt knyttet til fagbevægelsen og er organiseret efter fag. Der findes i dag 27 arbejdsløsheds-kasser.

Når du får beskæftigelse i Danmark, kan du tilslutte dig den anerkendte arbejdsløsheds-kasse inden for dit fag. Ellers er du ikke berettiget til arbejdsløshedsforsikrings-tydelser fra Danmark. Du kan også vælge at melde dig ind i den tværfaglige arbejdsløsheds-kasse. Hvis du er selvstændig erhvervsdrivende, kan du melde dig ind i en af de to arbejdsløsheds-kasser for selvstændige.

Arbejdsskadestyrelsen kan oplyse dig om, hvilken arbejdsløsheds-kasse der findes for dit fag.

Hvem kan optages i arbejdsløsheds-kassen?

Personer, der har bopæl i Danmark, og som er mellem 18 og 63 år, kan optages i en arbejdsløsheds-kasse. Den pågældende skal kunne dokumentere, at han/hun umiddelbart inden optagelsen:

- er beskæftiget som lønmodtager inden for kassens faglige område
- har gennemført en erhvervs-mæssig uddannelse af mindst 18 måneders varighed eller en erhvervs-uddannelse i henhold til lov om erhvervsgrunduddannelse (i dette tilfælde kan den pågældende optages og opnå ret til dagpenge en måned efter uddannelsens afslutning)
- udøver selvstændig erhvervs-virksomhed
- deltager i udøvelsen af ægtefællens selvstændige erhvervs-virksomhed
- aftjener værnepligt, eller
- udøver offentligt hverv som borgmester, rådmand eller udvalgsformand eller er medlem af Folketinget, regeringen eller Europa-Parlamentet.

Optagelsen kan ske som fuld- eller deltidsforsikret, og man skal som medlem betale et arbejdsløshedsforsikrings-bidrag.

Betingelser

For at have ret til dagpenge skal du være ledig, være tilmeldt et jobcenter, være aktivt arbejdssøgende og stå til rådighed for arbejdsmarkedet.

Retten til dagpenge opnås normalt efter et års medlemskab af en anerkendt arbejdsløsheds-kasse. Derudover skal du første gang, du anmoder om dagpenge, have haft arbejde som lønmodtager i en periode, som sammenlagt svarer til fagets fulde sædvanlige arbejdstid (typisk 37 timer pr. uge) i mindst 52 uger inden for de sidste 3 år eller i en tilsvarende periode have drevet selvstændig virksomhed i et væsentligt omfang.

Efterløn fra arbejdsløshedsforsikringen

Lønmodtagere og selvstændige erhvervsdrivende, der er medlemmer af en a-kasse, og som er fyldt 60 år, men endnu ikke 65 år, kan få efterløn. Overgang til efterløn kan ske fra såvel beskæftigelse som ledighed.

Medlemmet skal have bopæl i Danmark, Grønland, på Færøerne eller i et andet EØS-land og skal som hovedregel have været medlem af en a-kasse siden det fyldte 30. år og i mindst 30 år. Der skal desuden have været indbetalt efterlønsbidrag i den samme periode, og medlemmet skal ved overgang til efterløn have ret til dagpenge.

Pensionsstyrelsen eller Center for klager om arbejdsløshedsforsikring under Arbejdsskadestyrelsen vil kunne oplyse om de nærmere betingelser for ret til efterløn mv.

Hvad dækker ordningen?

Arbejdsløshedsdagpengene udgør 90 % af den hidtidige arbejdsindtægt. Den højeste sats er på 3 830 DKK (513 EUR) om ugen (i 2011). For deltidsforsikrede udgør dagpengene højst to tredjedele af det beløb, der udbetales til en fuldtidsforsikret, dvs. 2 555 DKK (343 EUR) om ugen i 2011.

Arbejdsløse, der opfylder visse betingelser med hensyn til beskæftigelsesperioden, har ret til 82 % af det højeste dagpengebeløb uafhængigt af deres tidligere løn.

Unge arbejdsløse, der netop har afsluttet en erhvervsmæssig uddannelse af 18 måneders varighed eller affjendt værnepligt, modtager 3 140 DKK (421 EUR) i dagpenge.

For selvstændige erhvervsdrivende udregnes dagpengesatsen normalt med udgangspunkt i gennemsnittet af vedkommendes arbejdsindtægt i de to bedste hele regnskabsår, der er afsluttet inden for de sidste 5 år før ledigheden.

Et medlem, der opfylder betingelserne, kan modtage dagpenge i to år inden for en treårig periode.

Hvordan får du adgang til arbejdsløshedsunderstøttelse?

Du skal sende en ansøgning til din arbejdsløshedskasse.

Klager

Du kan inden for en frist på fire uger indbringe en afgørelse truffet af arbejdsløshedskassen om medlemskab, dagpenge mv. for Pensionsstyrelsen eller Center for klager om arbejdsløshedsforsikring. Klager over direktørens afgørelser kan indbringes for Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg inden for samme frist.

Din ret til arbejdsløshedsunderstøttelse, når du flytter inden for Europa

Som regel er den medlemsstat, hvor du er beskæftiget, ansvarlig for at udbetale arbejdsløshedsunderstøttelse. Der gælder særlige bestemmelser for grænsearbejdere og andre grænseoverskridende arbejdstagere, som har bevaret deres bopæl i en anden medlemsstat end den, de arbejder i.

Forsikrings- eller beskæftigelsesperioder, der er tilbagelagt i andre lande i EU, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz, kan medregnes for at opfylde bidragsbetingelserne.

Hvis du vil søge job i et andet EU-land, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz, kan du under visse betingelser tage disse ydelser med dig i en begrænset periode.*

* Visse særlige ikke-bidragspligtige kontantydelse udbetales alene i det land, hvor den berettigede bor, og kan derfor ikke "eksporteres". Disse ydelser er anført i bilag II sidst i denne vejledning.

Du kan få flere oplysninger om koordinering af socialsikringsrettigheder i forbindelse med flytning eller rejse på <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Kapitel XI: Forsørgelsehjælp

Hvornår har du ret til forsørgelsehjælp?

Kontant- og starthjælp

Kontant- og starthjælp ydes til voksne, der i en periode ikke er i stand til at forsørge sig selv eller deres familie på grund af særlige omstændigheder (f.eks. sygdom eller arbejdsløshed). Ydelsen er familiebaseret og afhænger af din alder, om du har forsørgerpligt over for børn, og hvor længe du har boet i landet. Hjælpen gives til alle, der har lovligt ophold i Danmark.

Valget mellem kontant- og starthjælp afhænger af opholdskravet. For at få kontanthjælp skal du have opholdt dig i Danmark i syv år inden for de seneste otte år. I modsat fald tildeles du starthjælp, der udgør et mindre beløb.

Det er ikke muligt at få hjælp, hvis ansøgerens eller ægtefællens formue, herunder fast ejendom og løsøre, er tilstrækkelig til at dække parrets udgifter. Der ses dog bort fra beløb på op til 10 000 DKK (1 341 EUR) og for et ægtepar beløb op til 20 000 DKK (2 681 EUR). Mindre indtægter fra arbejde trækkes heller ikke fra i ydelserne. Kommunen afgør i hvert enkelt tilfælde, hvilke indtægter eller aktiver der ses bort fra.

Personer, der modtager kontant- eller starthjælp, har pligt til at tage imod ethvert rimeligt tilbud om aktivering eller deltage i andre foranstaltninger, der skal forbedre deres eller deres samlevers beskæftigelsesmuligheder, f.eks. jobsøgningskurser og virksomhedspraktik.

Boligydelse til pensionister

Pensionister, der har fast bopæl i Danmark og bor i en helårsbolig, kan søge om boligydelse. Der skal være køkken i boligen.

Hvad dækker ordningen?

Kontant- og starthjælp

Kontanthjælpen udgør 80 % af det højeste dagpengebeløb for personer med børn, der bor i Danmark, og 60 % for personer, der ikke har børn. Der gælder en særlig sats for unge under 25 år og for starthjælp.

Personer over 25 år, som har en stor forsørgerbyrde eller høje boligudgifter, kan søge om tillæg. Der kan i særlige tilfælde ydes hjælp til større uforudsete enkeltudgifter.

Personer, der modtager starthjælp og deltager i aktivering eller individuel jobtræning, har ret til tillæg til dækning af de udgifter, der er forbundet hermed.

Der er ingen grænse for, hvor længe man kan modtage hjælp, men beløbet nedsættes, hvis man har modtaget hjælp i seks måneder i træk.

Boligydelse til pensionister

Boligydelens størrelse afhænger af husstandens indtægt.

Hvordan får du adgang til forsørgelsehjælp?

Kontant- og starthjælp

Ansøgning indgives til kommunen. Kommunen behandler ansøgningen så hurtigt som muligt. Der er ikke fastsat særlige procedurer.

Boligyldelse til pensionister

For at få boligydelse skal du sende en ansøgning til din kommune.

Din ret til forsørgelsehjælp, når du flytter inden for Europa

Visse særlige ikke-bidragspligtige kontantydelse udbetales alene i det land, hvor den berettigede bor, og kan derfor ikke "eksporteres". Disse ydelser er anført i bilag II sidst i denne vejledning.

EU's koordineringsregler gælder kun for social sikring, ikke for sociale ydelser.

Du kan få flere oplysninger om koordinering af socialsikringsrettigheder i forbindelse med flytning eller rejse på <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Kapitel XII: Langtidspleje

Hvornår har du ret til langtidspleje?

Alle borgere kan modtage personlig og praktisk hjælp, hvis de ikke er i stand til at varetage personlige og praktiske opgaver selv, for at de kan blive boende i hjemmet længst muligt og forhindre yderligere forringelse af deres fysiske og psykiske tilstand.

Hvad dækker ordningen?

Der ydes hjælp til personlig hygiejne og hjemmehjælp til personer, der har behov for det. Personer med betydeligt nedsat funktionsevne har ret til en ledsager.

Kommunen kan tilbyde personer, der har behov for det, et midlertidigt ophold på en sundhedsinstitution eller et plejehjem.

En familie eller person, der passer en person med nedsat psykisk eller fysisk funktionsevne, kan tilbydes aflastning efter individuel vurdering. Der kan bl.a. være tale om ophold på et dagcenter eller på et plejehjem.

Kommunen tager stilling til, om borgeren har behov for pleje, der ikke kan ydes i hjemmet. Hvis borgeren tilbydes en institutionsplads, kan han/hun vælge mellem de tilbud, der findes i kommunen, eller vælge et tilbud i en anden kommune.

Der findes ingen særlige kontantydelse.

Hvordan får du adgang til langtidspleje?

Plejeordningen forvaltes decentralt. Den personlige og praktiske hjælp leveres af kommunen, der behandler alle ansøgninger herom. Kommunens afgørelse skal baseres på en konkret individuel vurdering af behovet for hjælp.

Klager over afgørelser om personlig og praktisk hjælp sendes til kommunen. Hvis du ikke får medhold, sendes klagen videre til det sociale nævn.

Din ret til langtidspleje, når du flytter inden for Europa

Ydelser ved langtidspleje er ligesom sygedagpenge omfattet af EU-reglerne om koordinering af den sociale sikring. Kontantydelse ved langtidspleje udbetales i henhold til lovgivningen i det land, hvor du er forsikret, uanset hvilket land du bor eller opholder dig i.*

Naturalydelser ved langtidspleje leveres i henhold til lovgivningen i det land, du bor eller opholder dig i, på samme måde, som hvis du var forsikret i det pågældende land.

Du kan få flere oplysninger om koordinering af socialsikringsrettigheder i forbindelse med flytning eller rejse på <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

---

* Visse særlige ikke-bidragspligtige kontantydelse udbetales alene i det land, hvor den berettigede bor, og kan derfor ikke "eksporteres". Disse ydelser er anført i bilag II sidst i denne vejledning.

Bilag I: Kontaktoplysninger for institutioner og relevante internetsider

Nærmere oplysninger om de betingelser, der skal opfyldes, og individuelle socialsikringsydelser i Danmark kan fås ved henvendelse til de offentlige myndigheder, der forvalter ordningen for social beskyttelse.

Hvis du har spørgsmål om social sikring, der vedrører mere end ét EU-land, kan du finde kontaktoplysninger i Europa-Kommissionens fortegnelse over institutioner, der findes på: <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Oplysning om, hvilken betydning forsikringsperioder, der er tilbagelagt i to eller flere medlemsstater, har på ydelserne, fås ved henvendelse til:

BESKÆFTIGELSESMINISTERIET
Ved Stranden 8
1061 KØBENHAVN K
Tlf.: + 45 7220 5000
www.bm.dk

ARBEJDSMARKEDETS TILLÆGSPENSION (ATP)
Kongens Vænge 8
3400 HILLERØD
Tlf.: +45 4820 4923
www.atp.dk

ATP-Ankenævnet
Ved Stranden 8
Tlf.: +45 7220 5000
DK-1061 KØBENHAVN K

ARBEJDSKADESTYRELSEN
Sankt Kjelds Plads 11
P.O. Box 3000
2100 KØBENHAVN Ø
Tlf.: +45 7220 6000
www.ask.dk

SOCIALMINISTERIET
Holmens Kanal 22
1060 KØBENHAVN K
Tlf.: +45 3392 9300
www.sm.dk

PENSIONSSTYRELSEN
Landemærket 11
1119 KØBENHAVN K
Tlf.: +45 3395 5000
www.penst.dk

INDENRIGS- OG SUNDHEDSMINISTERIET
Slotsholmsgade 10-12
1216 KØBENHAVN K
Tlf.: +45 7226 9000
www.im.dk

SUNDHEDSSTYRELSEN
Islands Brygge 67
P.O. Box 1881
2300 KØBENHAVN S
Tlf.: +45 7222 7400
www.sst.dk

SKATTEMINISTERIET
Nicolai Eigtvedsgade 28
1402 KØBENHAVN K
Tlf.: +45 7222 1818
www.skat.dk

Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg
Amaliegade 25
Postboks 9080
DK-1022 KØBENHAVN K
Tlf.: +45 3341 1200
www.ast.dk

Ankestyrelsen
Amaliegade 25
P. O. BOX 9080
DK-1022 KØBENHAVN K
Tlf.: +45 3341 1200
www.ast.dk

Bilag II: Særlige ikke-bidragspligtige ydelser

Visse sociale sikringsydelser, der omtales som særlige ikke-bidragspligtige kontantydelse¹, udbetales kun i det land, hvor den pågældende person er bosiddende. Du kan derfor ikke tage disse kontantydelse med dig, når du flytter til et andet europæisk land, selvom du stadig er forsikret i Danmark.

Den særlige ikke-bidragspligtige ydelse, der er anført for Danmark, er:

- Boligstøtte til pensionister (lov om individuel boligstøtte, lovbekendtgørelse nr. 725 af 4. august 1994, som ændret ved lov nr. 204 af 29. marts 1995).

---

¹ I bilag X til forordning (EF) nr. 883/2004, som ændret ved forordning (EF) nr. 988/2009.